

طراحی لباس روز با کاربری‌های مختلف برای اقلیم‌های گرم و خشک

فرزانه زارع بیدکی^۱، نوید خالصی^۱، فاطمه زارع هررفته^۱

چکیده

لباس افراد ارتباط مستقیمی با فرهنگ و طرز زندگی آن‌ها دارد. شرایط مختلف آب و هوایی پوشش خاص خود را می‌طلبد که سلامتی جسمی افراد را تضمین می‌نماید. در این پژوهش شرایط آب و هوایی در مناطق گرم و خشک و تاثیر آن بر روی پوشش افراد بررسی شده است و در جهت رفع نیازهای پوشش بانوان در این اقلیم‌ها با در نظر گرفتن عرف و فرهنگ جامعه و شرایط آب و هوایی تلاش شده است. از جمله موارد مورد بررسی تغییرات شدید دمای هوا در ساعات مختلف روز در فصل‌های مختلف و میزان قابلیت پارچه‌های مختلف در تعدیل دمای هوا برای بدن و قابلیت طرح و مدل و دوخت لباس‌ها در رسیدن به این هدف می‌باشد.

کلمات کلیدی: لباس روز، اقلیم گرم و خشک، خصوصیات انواع پارچه

مقدمه

هوای بسیار سرد در زمستان‌های استان یزد که باعث سرمازدگی شدید برای افراد سرد مزاج و یا با فشار خون پایین می‌شود، برای مقابله با آن از پارچه‌هایی باید استفاده شود که دارای بافت فشرده و گرم‌تر باشد. همچنین در هوای گرم که درجه حرارت بدن بالا می‌رود و باعث تبخیر سریع رطوبت سطح پوست بدن می‌شود، باید پارچه‌ای انتخاب شود که جریان هوا و وزش باد داشته باشد که بتواند خنکی بیشتری برای افراد ایجاد کند. ما می‌توانیم رنگ‌هایی را انتخاب کنیم که با متناسب با فصل‌های مختلف به وجود آورنده گرما و یا احساس خنکی بیشتری باشد.

آشنایی با استان یزد

استان یزد با مساحت ۱۳۰۳۰۴ کیلو متر مربع در مرکز ایران و نزدیک به دشت کویر و دشت لوت قرار دارد.

یزد نام یکی از شهرهای استان یزد است که در میان فلات مرکزی ایران و حاشیه کویر نمک واقع شده است. این استان از شمال و شمال باختری با استان اصفهان، از خاور و شمال خاوری با استان خراسان (دشت کویر)، از جنوب و جنوب باختری با استان فارس و از جنوب خاوری با استان کرمان هم مرز می‌باشد. و سومین استان وسیع ایران بعد از استان‌های سیستان و بلوچستان و کرمان است.

باتوجه به موقعیت جغرافیایی، شرایط آب و هوای استان یزد که تابع آب و هوای فلات مرکزی ایران است، تابستان‌های گرم همراه با آب و هوای خشک و نیمه خشک و زمستان‌های سرد و خشک را دارا می‌باشد. همچنین رطوبت ناچیز، همراه با درجه حرارت بالا از خصوصیات این نوع آب و هوا می‌باشد.

با وجود کویرها و دشت‌های سیلابی که شرایط سخت کویری را همراه دارد باعث کاهش سرعت نفوذ آب شده و با انحلال املاح نمکی در آب‌های زیر زمینی، شوری آب‌ها را افزایش می‌دهد.

به همین دلیل، گرمترین و سردترین ماه‌های سال، دارای اختلاف زیاد بین دمای شب و روز است و همچنین دارای بارندگی کم و نامنظم و تبخیر زیاد می‌باشد. و در وضعیت جریان هوا به علت خشکی هوا آسمان صاف و در نتیجه تابش آفتاب شدید می‌شود و همچنین روزهای گرم و شش‌های سرد را دارا می‌باشد.

پوشش مورد استفاده در این شرایط باید با توجه به آب و هوای این ناحیه باشد و همچنین پارچه‌های مورد استفاده در این پوشش نیز از لحاظ جنس و رنگ و طرح هماهنگی کافی را با شرایط آب و هوایی داشته باشد. باید پارچه‌ای انتخاب شود که جهت کنترل حرارت بدن در شرایط هوای مختلف مناسب بوده، مثلاً در فصل زمستان گرم‌تر و در تابستان خنک‌تر باشد.

خصوصیات گرمایی و حرارتی پارچه پوشاکی

یکی از دلایل مهم استفاده از پوشاک - بدون در نظر گرفتن دلایل پوششی آن - قابلیت حفاظت آن پارچه از بدن، در مقابل شرایط جوی است. این شرایط جوی شامل گرما، سرما، رطوبت، خشکی، و جریان هوا به صورت باد است. پارچه ای که به طور صحیح برای مقابله با هر یک از این شرایط انتخاب شده باشد، می تواند نقش مهمی در راحتی پوشاننده داشته باشد. در زمینه راحتی پوشاک دو عامل اساسی دارای دو اهمیت فراوان است. این دو عامل عبارتند از: خشکی (نمدار نبودن) پوست و نیز یکنواخت بودن حرارت بدن.

لباسهای اشراف زادگان در شهر یزد

پیش سری یا سر بند: که جنس آن از ساتن، کتان و یا زری دوزی بوده و این بستگی به درجه طبقاتشان بوده است

چارقد یا چهارقد: که از جنس تور بوده و با گلهای زری دوخته شده، برای بستن چارقد یا چهارقد خود در طبقه اول اشراف زادگان از جواهر و طبقه دوم و سوم اعیانها از الماس و بدلیجات استفاده می کردند .

پیراهن: پیراهنشان که خیلی گران قیمت بوده و از الیاف گیاهی برک بوده (که از جوشانده خوشه ذرت استفاده می شده) و تارو پود این لباس خیلی خنک بوده است

و روی پیراهن کت ترمه مروارید دوزی شده می پوشیدند.

از پیراهنهایی استفاده می کردند که جنس آن از کتان است و با دست دوخته شده، یقه آن گرد و آستین آن راسته و یکسره است که در قسمت پهلو و آستین یک مرغک می خورد. و این لباس تا باسن بوده و زیر آن را شلیته می پوشیدند. پیراهن دیگری داشتند که جنس آن از کتان بوده و آستین بلند، یقه آخوندی و قد این لباس تا باسن می رسید.

دوخت نهایی ۱

شلیته: شلیته که زری دار بوده و به ۳ نوع تقسیم شده است :
تنبون: دامنهایی که بلند بوده را که به آن تنبون می گفتند .
دامنهایی که کوتاه بوده که به آن شلیته می گفتند، شلیته که در طول ۱۰ متر و عرض ۲۰ س بوده و در بالای کمری را به داخل تازده و قیطانی از آن رد می کردند و می کشیدند تا چین زیاد بخورد و اندازه کمر بشود .
دامنهایی که تا زیر زانو بلند بوده و خیلی چین می خورد را شلیته تنبون می گفتند .
اتوذهای خطی اولیه

شکل ۲- اتوذهای خطی اولیه (۲)

شکل ۱- نمونه اتوذهای خطی اولیه (۱)

که در کمربسته می‌شود چین و پیله‌های عمودی ایجاد می‌شود و به همین دلیل قدر ابلندتر نشان می‌دهد.

مانتو به گونه‌ای طراحی شده است که هم راحت باشد و هم امکان باز و بسته شدن قسمتی از محفظه‌ها و جریان هوا را فراهم نماید. در این لباس، یقه ایستاده است و در موقع گرم‌روی یقه را که نمای یقه دارد که بعد از قسمت پشت یقه دو سانت از هر طرف بادکمه بندینگ بسته شده و جلوی آن برای محکم شدن یقه از یک گل باسنجاق استفاده شده که این یقه در موقع سرما برداشته شده و دکمه بندینگ‌ها را آزاد کرده و در دور کمربسته شده که از جریان هوا در داخل مانتو جلوگیری کند و در موقع گرما دکمه‌ی آستین باز شده ولی در سرما این دکمه‌ها را می‌بندیم.

دوخت نهایی ۲

جنس پارچه از ویسکوز است و رنگ مانتو به رنگ سبزی می‌باشد و برش‌های عمودی و پیلی در مانتو و همچنین بدلیل افتادن مابقی قسمت شال با وجود پیلی‌های منظمی که دارد قد را بلندتر نشان می‌دهد.

در این مانتو در هوای گرم یقه آن شکل پوشیده تری به خود گرفته و به صورت یقه شال درمی‌آید و در هوای سرد مانند یک شال بر روی سر می‌آید و فرد می‌تواند ادامه قسمت پایین شال را بر روی سرشانه بایک سنجاق سینه نصب کند و در مورد آستین هم دکمه‌های سرد بسته شده و در هوای گرم باز می‌شود و در قسمت پایین مانتو هم پیلی‌های سرد بسته شده و از زیپ مخفی باز شده و در هوای سرد بسته می‌شود.

دوخت نهایی ۳

جنس پارچه از ویسکوز می‌باشد و رنگ آن سورمه ای است، نشلی که در قسمت زیر سینه بسته می‌شود با وجود لختی پارچه و افتادگی آن چین‌های منظمی که به عنوان خط عمودی ایجاد شده و همچنین با بسته شدن بند کروات باعث می‌شود که قدر ابلندتر نشان دهد.

در این مانتو یقه آن قابل تبدیل است و در وسط جلو که جای دکمه‌ها است در هوای سرد کامل بسته شده و شندل ناحیه زیر سینه بسته می‌شود که در منطقه کلیه گرفته می‌شود. آستین‌ها هم که با استفاده از بندینگ آنها را تنگ تر کرده، در موقع گرما سه ردیف از دکمه رامی توان برگردان و به شکل دیگر بست و بعد شل باز می‌شود و در داخل کمر آن در قسمت پشت قیطان رد شده که می‌توان با کشیدن دو قفل قیطان آنها را جمع تر کرد و تنگ تر شود که بر روی شانه می‌افتد و قسمت جمع شده به زیر یقه می‌رود و قسمت لبه‌های آن در جلوه شکل کروات بست و در قسمت آستین بندینگ‌ها را آزادتر کرده تا جریان هوا و تردیدن شود.

ابتدا طرح را روی پارچه کشیده و با نخ و سوزن کوک زده و بعد آن را جمع می‌کنیم و در وسط طرح، با رنگ قرمز دیسپرس رنگ کرده و بقیه آن را آبی رنگ می‌کنیم. بعد از خشک شدن و شکافتن کوک‌ها به وسیله اتو رنگ پارچه را تثبیت نموده و با گوتا دور گیری می‌شوند تا از ورود رنگ‌های دیگر داخل آن جلوگیری شود و پارچه را به چهارچوب نصب کرده و با استفاده از چاپ خیس در خیس پارچه را رنگ کرده و روی آن را نمک می‌پاشیم و در نور آفتاب قرار می‌دهیم تا خشک شود.

دوخت نهایی ۴

جنس در هر دو نوع پارچه‌ها از درصد بالایی از پشم برخوردار است و به رنگ قهوه ای می‌باشد. با استفاده از برش‌های عمودی و همچنین جلیقه ای که بر روی پالتو

شکل ۳- اتود رنگی و دوخت نهایی مدل شماره ۱

شکل ۴- اتود رنگی و دوخت نهایی مدل شماره ۲

شکل ۵- اتود رنگی و دوخت نهایی مدل شماره ۳

شکل ۷- اتود رنگی و دوخت نهایی مدل شماره ۵

شکل ۶- اتود رنگی و اجرای نهایی مدل شماره ۴

بندینگ می‌گذاریم و مرواریدها را از بندینگ رد می‌کنیم و با استفاده از بند کیف آن را روی شانه می‌اندازیم و در قسمت آستین، لیفه‌ها را بازمی‌کنیم تا گشادی زیادی بدست آید و همچنین نوار پارچه ای هم دکمه آن را باز کرده تا جریان هوا وارد بدن شود.

نتیجه گیری

اصلی ترین دستاورد این پروژه طراحی ماتوهایی هماهنگ با طبیعت اقلیم گرم و خشک است و دست یابی به راهکارهای عملی برای تولید ماتوهایی که هم بنایزهای امروز کاربران متناسب باشد و هم با شرایط اقلیمی

پیشنهاد

پژوهش حاضر می‌تواند مقدمه ای باشد برای پروژه‌هایی مشابه که در آن به ویژگیهای اقلیم‌های دیگر و تأثیر آن به طراحی لباس پرداخته شده است.

پی نوشت:

۱- دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد، دانشکده هنر، گروه طراحی پارچه و لباس، یزد، ایران

منابع

۱. اداره معاونت و برنامه ریزی استان یزد، (۱۳۸۸)، سالنامه آماری استان یزد.
۲. توسلی، محمود، (۱۳۶۰)، ساخت شهر و معماری در اقلیم گرم و خشک ایران.
۳. سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، ۱۳۸۱.
۴. فرهنگ جغرافیایی آبادی‌های کشور جمهوری اسلامی ایران استان یزد، شهرستان یزد، ایرکوه، اردکان
۵. مناف زاده سیمین، امیدوار، کمال، (۱۳۸۶)، جغرافیای استان یزد.
۶. یزدان‌شناس، محمد اسماعیل، عبقری، رامین، (۱۳۸۱)، فیزیک مواد نساجی (الیاف، نخ و پارچه)، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.
۷. www.eghlimiyazd.com، ساعت ۲۱، ۱۳۹۰.
۸. www.fatab.ir، مهر ۱۳۹۱، ساعت ۱۷.
۹. www.Loghatnameh.com، مهر ۱۳۹۱، ساعت ۲۰.

پوشیده می‌شود به دلیل پیل‌هایی که دارد قدر ابلندتر نشان می‌دهد. در این پالتویقه ایستاده است و در موقع هوای سرد جلیقه ای روی بدن پوشیده می‌شود که برای محکم نگه داشتن آن در زیر بغل، دکمه بندینگ نصب شده و در قسمت جلوی آن با بندینگ بسته می‌شود و در قسمت آستین کوچکی روی آستین زبری وصل شده که با دکمه چفتی در درز بغل بسته می‌شود و باعث می‌شود که ناحیه قسمت بالای آستین گرم تر شود و در دم آستین، گوده است که با زیپ بسته می‌شود و میج آستین راتنگ ترمی کند. و در پالتو و جلیقه به دلیل گرمتر شدن آن از لایه وهم از آستر استفاده شده است. همچنین در موقع هوای گرم، جلیقه برداشته می‌شود و روی کیف نصب می‌شود و در روی قسمت سرشانه و یقه آن زیپی است که با باز شدن زیپ‌هایی توان زیپ داخل کیف هم باز کرد و در قسمت آستین، آستین کوتاه تاخورد و دو طرف آن روی سرشانه با دکمه چفتی بسته می‌شود و در قسمت دم آستین، زیپ را باز کرده تا هوا جریان داشته باشد.

دوخت نهایی ۵

جنس این پارچه از پلی استر خالص می‌باشد و از لحاظ رنگ دارای چهار خانه‌های سفید و مشکی می‌باشد، با استفاده از برش‌های عمودی در پالتو و همچنین وجود خط‌های مشکی و سفید در پارچه باعث می‌شود قدر ابلندتر نشان دهد و در ضمن شنلی که بر روی شانه می‌افتد با وجود چند پیل منظمی که ایجاد می‌شود تأثیر زیادی در این امر دارد.

در این پالتو از یقه شکاری پایه دار استفاده شده است که در هوای سرد، شنلی روی شانه‌هاست که با استفاده از بندینگ چینی بسته می‌شود و کلاه شنل را می‌توان روی سر انداخت و در قسمت میج آستین که دولیفه دارد راکشیده تا جمع شود و آنهارا گره می‌بندیم و قسمت بالای میج با استفاده از یک نوار پارچه ای که با دکمه بسته می‌شود تا کمکی شود به جمع کردن گشادی‌ها و همچنین چین‌ها و منظم بودن آنها.

و به دلیل گرمتر شدن آن از لایه وهمچنین از آستری استفاده شده است. در موقع هوای گرم، شنل را برداشته و بخیه‌هایی که روی شنل و آستر آن، زده را جمع کرده و در ناحیه پشت شنل، زیپ را بسته و در لبه‌های شنل از جایی که بخیه‌ها شروع شده رایک مروارید گذاشته و در انتها که نزدیک زیپ می‌شود را بر روی آن یک